

octubre 1979

SERRA D'OR

LA COSTA BRAVA
DAVANT EL TEMPS QUE VE

Josep M. Muntaner i Pascual

ELS SERRALLERS,
SIS SEGLES D'OFICI I DE MEMÒRIA

Francesc Castellis

MIQUEL BATLLORI,
AL SERVEI DE LA HISTÒRIA

Antoni Mestre

passar el dia, empènyer l'any

les xifres de la delinqüència

Un problema que mai no he vist gaire clar és aquest de les xifres cada dia més grosses que els tribunals i els sociòlegs donen de la «delinqüència» actual. Segons diuen, i ningú no ho discuteix, el nombre de «delictes» i de «delinqüents» —parlo només dels «comuns», és clar— creix d'una manera globalment escandalosa: més robatoris, més assassinats, més violacions, més estafes, més... Més de tot, vaja. Les estadístiques deuen ser exactes. Per què no haurien de ser-ho? I el cas és que d'això deriva un cert clima de desconcert i fins i tot de temor entre la població pacífica i domiciliària. Sembla que la cosa té una major gravetat a les grans aglomeracions urbanes. La seguretat —en les persones i en els béns— ha esdevingut bastant il·lusòria als carrers, a les cases, als bancs, als establiments de diversió. Resulta lògic, doncs, que molts veïns traguin la conseqüència que vivim en una societat sense precedents en matèria de depravació. Si hi afegim una sèrie de situacions «paradelictives», referibles a allò que sempre s'ha anomenat la «relaxació dels costums», el panorama acaba d'arrodonir-se i no ha d'estranyar-nos gens que les bones ànimes, habitualment de mala memòria o d'escassa informació, acabin sumides en alguna forma d'espant.

No negaré que tinguin raó d'espantar-se. Que quedi això ben assentat. Però... Però crec que també convindria puntualitzar el tema, i desdramatitzar-lo. Almenys, en termes generals. El tòpic, antiquíssim, que el castellà Jorge Manrique deixà estipulat en uns versos d'aire paremiològic, «*cualquiera tiempo pasado fue mejor*», caldria que fos contínuament contrastat amb un altre, domèstic per a nosaltres en la seva formulació, que seria el de «sempre han tingut bec les oques». No vull situar-me ara en un pla ahistòric, sinó, al contrari, en un terreny de mera historicitat. No intento afirmar que hi ha una «natura humana» irreversible —en part, sí que ho és— i que els condicionaments socials a penes hi compten. Voldria, senzillament, posar en dubte que ara tot va més malament que mai —i potser sí— i que, per tant, hauríem d'enyorar el passat. Amb el títol de *Sempre han tingut bec les oques*, un barbut de la Renaixença, o modernista, ja va exhumar una pila de documents

curiosos dels nostres arxius per demostrar que, en efecte, la cràpula no era exclusiva de la seva època, una època al·trament —o aparentment— més suau que la nostra...

Una simple comparació entre el «*cualquier tiempo pasado*» i avui faria evident que els veinats de l'Edat Mitjana o del Renaixement o del Barroc, i els pseudopuritans del XIX, es comportaven, si fa no fa, com els d'ara. Robatoris, assassinats, violacions, estafes? Tants com en vulguem. I he cludit a posta el XVIII, perquè té mala fama de llibertat i de revolucionari. Els erudits ho saben. No podem reconstruir les estadístiques d'aquells segles, perquè la paperassa judicial o no ha sobreviscut o encara està per explorar. Però els testimoniatges certificats abunden, i són prou simptomàtics per induir-nos a conjectures fiables. Em fa la impressió que la diferència radica, d'entrada, en dos punts poc contemplats. D'una banda, hi ha el dels percentatges: la quantitat de «delictes» comesos ara mateix —que s'estan comentant—, computada en relació amb la demografia, serà superior a la «delinqüència» quotidiana de fa dos-cents, cinc-cents anys? Per un altre costat, hi ha la repercussió publicitària: una violació quatre-centista es reduïa a un comentari de família o de barriada, mentre que la idèntica «figura de delictes», avui, és esbombada de seguida pels diaris i les ràdios, com a mínim.

Aquestes objeccions —metodològiques, si més no, per a sociòlegs i historiadors— trobo que són vàlides. I molt. Els nostres avantpassats no es mamaven el dit. Ni la «violència» —tot delictes és violència— és un subproducte del cine o del telefilm especialitzats, ni d'allò que en diuen la pornografia. Des del «dret de cuixa» —dret o fet— medieval als «concursos de culs» que organitzaven el senyor Duran i Bas i els seus amigots, com conta Pla, la gamma de «violències» antigues és glorirosa. Algú l'hauria d'investigar, d'estudiar. Si saltàvem a un altre nivell, probablement no hauríem d'exclamar-nos tan horripilats davant les matances de Hitler: Atila o Genguis Khan en degueren ser un equivalent bastant equilibrat, i Déu sap quants altres personatges memorables,

moros i cristians, xinesos i africans, que no són cap secret per a ningú. Idi Amin, salvades les proporcions, haurà matat tanta gent al seu abast com Atila, Genguis Khan o Hitler. Si la seva àrea d'acció fou més petita, això és secundari. I qui diu Amin, diu Stalin, o Bokassa, o Napoleó, o Disraeli, o Truman... Però això no sol passar per «delinqüència». És «política». La quantificació dels «delictes», de cara al públic, demana que es clarifiquin els percentatges. I que es tingui en compte la publicitat.

Una altra qüestió és el «com»: com mataba Hitler els seus jueus, amb cambres de gas, metralleres i tal, quan les hordes d'Atila i de Genguis Khan havien d'actuar amb l'artesanía de degollar cap per cap, operació més lenta i laboriosa. L'avantatge actual de l'instrumental per a matar gent —públic o privat— és enorme: cal consignar-ho. I similarmet amb les estafes, per exemple: el gloriós Bernat Metge, que arribà a ser empresonat per corrupció de l'erari públic, ¿quines esperances podia tenir de fer-se ric, si les relacionem amb els voluminosos embolics —no vull citar-ne cap— que es produeixen i reproduïxen en els Estats burocràtics? L'aparició del «lumpen» i els desplaçaments de mà d'obra del camp a les ciutats industrials, són totes unes altres novetats. O novetats a mitges. I la carretera, homicida. I la putrefacció del medi ambient. I la desídia d'acudir a salvar vides en un accident de foc, de malaltia urgent, de l'eterna gana insaciada dels miserables... També hi ha «delictes» que haurien d'haver deixat de ser delictes, no ens enganyem. Els Codis Penals són lleis «de classe», i més que «de classe»: de prejudicis, sovint compartits, ai!, per les classes contraposades, tècnicament «antagòniques». La «relaxació dels costums», des d'aquesta perspectiva, fa riure. Els «costums» sempre han estat «relaxats», llevat dels dels anacoretas, i encara en no tots els casos. La fatalitat dels «costums» és «relaxar-se». El drama dels juristes —magistrats, advocats, legisladors— serà adaptar les «figures de delictes» a la realitat. I pensar si el «delictes» pot ser substituït per una altra cosa. La qüestió és complexa. Quasi ningú no s'enfronta amb aquesta perplexitat. — JOAN FUSTER.